

Itä-Hämeen luonnonsuojeluyhdistys ry

8.3.2024

Hämeenlinnan hallinto-oikeus

Raatihuoneenkatu 1

13100 Hämeenlinna

Asia: valitus Heinolan kaupunginvaltuuston päätöksestä koskien sorsien talviruokinnan kieltämistä taajama-alueella

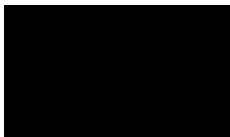
Itä-Hämeen luonnonsuojeluyhdistys ry valtaa oheisesta Heinolan kaupunginvaltuuston 5.2.2024 tekemästä päätöksestä koskien sorsien ja muiden vesilintujen ruokinnan kieltämistä talviaikaan taajama-alueilla. Yhdistys vaatii po päätöksen kumoamista ja esittää sen perusteluiksi seuraavaa:

Yhdistys katsoo, että kaupungin valtuusto on ylittänyt toimivaltansa kieltäessään totaalisesti sorsien ja muiden vesilintujen ruokinnan talviaikana taajama-alueilla syksystä 2024 alkaen. Yhdistyksen mielestä totaalikielto, joka pitää sisällään kaupungin omistamien alueiden lisäksi myös yksityisen omistamat alueet on perustuslain ja myös muun lainsäädännön vastainen, ei julkinen valta voi kieltää yksityisiä ihmisiä ruokkimasta lintuja omistamallaan alueilla, jos ruokinta ei aiheuta ongelmia ihmisten tai eläinten terveydelle tai muuta merkittävää haittaa. Vesilintuja on jatkossa tarkoitus ruokkia niin, että ruokinta aloitetaan myöhään syksyllä, kun vesilintujen ja muidenkin lintujen varsinainen muutto on jo päättynyt. Heinolaan on muodostunut vuosikymmeniä kestäneen ruokinnan johdosta, jota myös Heinolan kaupunki on ylläpitänyt, sorsakanta, jonka muuttovietti on heikentynyt eikä se muuta talviajaksi muualle kuin Heinolan avoimeksi jäävälle virta-alueelle. Nykyisin tämä kanta on noin 250-300 heinäisorsaa ja muutamia laulujoutsenia. Kyseiset yksilöt eivät pärjää yli talven ilman ihmisen apuane heikentyvät ja ajautuvat jopa kuoleman vaaraan. Lintujen ruokinnasta on nyt pitänyt huolta yksityiset henkilöt saatujen ruokalahjoitusten mm viljan avulla. Ruokinta on tapahtunut aivan veden rajassa, jopa vedessä, mikä on estänyt haittaeläinten kuten rottien pääsyn ruokintatapahtumaan, joten terveysmääräyksiinkään ei voi vedota nykyisessä ruokinnassa. Talviaikaan ei myöskään esiinny vesilinnuista todetusti tartuntatauteja kuten lintuinfluenssaa. Lintujen ruokinnasta vastaavat tahot ovat valmiit neuvottelemaan kaupungin kanssa oikean ruokintapaikan löytämiseksi oikeilla

ruokinta-aineilla, kuten viljalla, toiminnan vähitellen loppuessa, kun muuttokyvyyttömät vesilinnut ovat vähentyneet sukupolvien vaihtuessa. Ihminen on nyt esiintyvän ongelman aiheuttanut ja sen pitää myös vastata sen korjaamisesta.

Itä-Hämeen luonnonsuojeluyhdistys ry hakee myös kaupunginvaltuuston päätöksen toimeenpanokieltoa valituksen käsittelyn ajaksi ja sitä että yhdistyksen menot valituksen johdosta korvataan Heinolan kaupungin toimesta 500 €.

Yhdistys haluaa myös lausua omat näkemyksensä kaupungin mahdolliseen vastineeseen valituksemme johdosta.

Paavo Posti

Itä-Hämeen luonnonsuojeluyhdistys ry:n

puheenjohtaja

Asiakirjan ovat allekirjoittaneet

Nimi	Tunnistautuminen	Aika
Eija Launia	Suomi.fi	20.02.2024 07:12:12 UTC+02:00

Tämä dokumentti on sähköisesti allekirjoitettu

Sisällys: - Kansilehti (1 sivu)
- Alkuperäinen dokumentti (12 sivua)

Kansilehden sivu 1/1

OTE PÖYTÄKIRJASTA

lupa- ja valvontalautakunta	§ 85	13.12.2023
lupa- ja valvontalautakunta	§ 7	24.01.2024
kaupunginhallitus	§ 22	29.01.2024
valtuusto	§ 11	05.02.2024

valtuusto

Aika 05.02.2024 klo 17:00 - 18:32

Paikka Valtuuston istuntosali

Osallistujat

	Nimi	Tehtävä	Klo
Läsnä	Varjo Niina	Puheenjohtaja	
	Riutta Heimo	1. varapuheenjohtaja	
	Rautkoski Mikko	2. varapuheenjohtaja	
	Aalto Liisa	Jäsen	
	Arifullen Teppo	Jäsen	
	Bonden Aimo	Jäsen	
	Endén Hanna-Liisa	Jäsen	
	Erkkilä Timo	Jäsen	
	Gustafsson Jade	Jäsen	
	Hallikas Mikko	Jäsen	
	Heino Marko	Jäsen	
	Heinonen Minna	Jäsen	
	Huvinen Kimmo	Jäsen	
	Jaakkola Ilkka	Jäsen	
	Järvinen Kaija	Jäsen	
	Kantanen Pekka	Jäsen	
	Karppinen Sanna	Jäsen	
	Kekkonen Kauko	Jäsen	
	Koponen Sanna	Jäsen	
	Kosonen Esa	Jäsen	
	Kuusela Ville-Matti	Jäsen	
	Lehmusvuori Taisto	Jäsen	
	Lehtimäki Kirsi	Jäsen	
	Leppälä Mika	Jäsen	
	Mäentalo Mika	Jäsen	
	Pynnönen Kai	Jäsen	
	Qvintus Esa	Jäsen	
	Rajajärvi Jouko	Jäsen	
	Riikonen Pirjo	Jäsen	
	Ruuth Jarmo	Jäsen	
	Saari Henri	Jäsen	
	Saittakari Seija	Jäsen	
	Salminen Sami	Jäsen	
	Salonen Harri	Jäsen	
	Simpanen Sallamaari	Jäsen	
	Tiainen Erika	Jäsen	
	Tähkänen Juha	Jäsen	
	Vastamäki Jari	Jäsen	
	Vesikko Tuomo	Jäsen	
	Vuorenniemi Jouko	Jäsen	

OTE PÖYTÄKIRJASTA

lupa- ja valvontalautakunta	§ 85	13.12.2023
lupa- ja valvontalautakunta	§ 7	24.01.2024
kaupunginhallitus	§ 22	29.01.2024
valtuusto	§ 11	05.02.2024

Kallio Sari	Varajäsen
Väli-Torala Tapio	Varajäsen
Väli-Torala Venla	Jäsen

Muu	Parkkonen Jari	kaupunginjohtaja
	Hurmola-Remmi Hanna	Pöytäkirjanpitäjä
	Hepo-oja Pirjo	hyvinvointijohtaja
	Houhala Keijo	teknisen toimen johtaja, ympäristöpäällikkö osto
	Koski-Lukkari Liisa	elinvoimajohtaja
	Kujala Timo	IT-suunnittelija
	Launia Eija	toimialasihteeri

Laillisuus ja päätösvaltaisuus

Päätös: Kokous todettiin laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Käsitellyt asiat

11 - 11

Pöytäkirjan tarkastus

Päätös: Pöytäkirjantarkastajiksi valittiin Hanna-Liisa Endén ja Timo Erkkilä.

Pöytäkirja yleisesti nähtävillä

Pöytäkirja on julkaistu Heinolan kaupungin verkkosivuilla www.heinola.fi viimeistä allekirjoitusta seuraavana päivänä. (kts. allekirjoitusten yhteenvetosivu > <https://www.heinola.fi/kaupunki-ja-paatoksenteko/paatoksenteko/esityslistat-ja-poytakirjat/muutoksenhakuajan-nahtavana-olevat-sahkoisesti-allekirjoitetut-poytakirjat/>)

§ 11 Lintujen, mm. sorsien, talviruokinta

valt 05.02.2024 § 11
1225/11.02.04/2023

Päätös

Ehdotukset hyväksyttiin äänestyksen jälkeen.

OTE PÖYTÄKIRJASTA

lupa- ja valvontalautakunta	§ 85	13.12.2023
lupa- ja valvontalautakunta	§ 7	24.01.2024
kaupunginhallitus	§ 22	29.01.2024
valtuusto	§ 11	05.02.2024

Keskustelun kuluessa jäsen Karppinen teki muutosehdotuksen kohtaan kolme: teksti poistetaan ja korvataan tekstillä: ruokintaa ei kielletä, vaan vapaaehtoisten annetaan jatkaa ruokintaa kaupungin laatimien ohjeiden mukaisesti. Valtuutettu Riikonen kannatti esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että koska asiasta käydyn keskustelun kuluessa on tehty kannatettu muutosesitys, on asiasta kohdan kolme osalta äänestettävä. Puheenjohtaja esitti, että tarvittava äänestys toimitetaan CloudMeetingillä niin, että ne, jotka kannattavat kaupunginhallituksen ehdotusta äänestävät Jaa ja ne jotka kannattavat Karppisen esitystä äänestävät Ei.

Suoritettussa äänestyksessä annettiin
22 Jaa-ääntä
20 Ei-ääntä
1 Tyhjä

Puheenjohtaja totesi valtuuston äänin 22 vastaan 20 (yksi tyhjä) hyväksyneen kaupunginhallituksen esityksen myös kohdan kolme osalta.

Äänestysluettelo on pöytäkirjan liitteenä.

Sallamaari Simpanen, Juha Tähkänen, Esa Qvintus, Kai Pynnönen, Jarmo Ruuth, Marko Heino ja Harri Salonen jättivät asiasta eriävän mielipiteensä: emme hyväksy sorsien talviruokinnan lopettamista taajama-alueella.

Esittelijä

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus ehdottaa valtuustolle, että

1. oheisia lintujen talviruokintaohjeita noudatetaan Heinolan kaupungin alueella,

2. talvikauden 2023-2024 aikana on syytä noudattaa Heinolan lupa- ja valvontalautakunnan 27.11.2023 tiedotteessa annettuja ohjeita lintujen talviruokinnasta ja

3. vuoden 2024 syksystä alkaen luonnonvaraisten vesilintujen talviruokintaa ei saa aloittaa Heinolan kaupungin taajama-alueella.

Toimivalta

Heinolan kaupungin hallintosäntö 2 luku 7 §

Valmistelija

kaupunginjohtaja Jari Parkkonen,
puh. 0400 862 977, etunimi.sukunimi@heinola.fi

OTE PÖYTÄKIRJASTA

lupa- ja valvontalautakunta	§ 85	13.12.2023
lupa- ja valvontalautakunta	§ 7	24.01.2024
kaupunginhallitus	§ 22	29.01.2024
valtuusto	§ 11	05.02.2024

Valmistelu	Esityslistan liitteenä Päijät-Hämeen ympäristöterveyden, Päijät-Hämeen lintutieteellisen yhdistys ry:n ja Heinolan lintuhoitolan lausunto sekä tiedote, Talvehtivien vesilintujen ruokinta Heinolan kaupungin alueella.	
Tiedoksianto	virallinen ote	terveysuojaluviranomainen Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry Heinolan lintuhoitola
	sähköposti	metsätalousinsinööri ympäristöasiantuntija, kuntatekniikka
khal 29.01.2024 § 22		
Päätös	Äänestyksen jälkeen kaupunginjohtajan ehdotukset hyväksyttiin. Keskustelun kuluessa jäsen Karppinen teki muutosehdotuksen kohtaan kolme: ruokintaa ei kielletä vaan vapaaehtoisten annetaan jatkaa ruokintaa kaupungin ohjeita noudattaen. Jäsen Ruuth kannatti ehdotusta. Puheenjohtaja totesi, että koska asiasta käydyn keskustelun kuluessa on tehty kannatettu muutosesitys, on asiasta kohdan kolme osalta äänestettävä. Puheenjohtaja esitti, että tarvittava äänestys toimitetaan CloudMeetingillä niin, että ne jotka kannattavat kaupunginjohtajan ehdotusta äänestävät Jaa ja ne jotka kannattavat Karppisen esitystä äänestävät Ei. Suoritettussa äänestyksessä annettiin 6 Jaa-ääntä ja 2 Ei-ääntä 1 Tyhjä Puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen äänin 6 vastaan 2 (yksi tyhjä) hyväksyneen kaupunginjohtajan esityksen myös kohdan kolme osalta. Äänestysluettelo on pöytäkirjan liitteenä.	
Esittelijä	kaupunginjohtaja Parkkonen, Jari	
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää ehdottaa valtuustolle, että 1. oheisia lintujen talviruokintaohjeita noudatetaan Heinolan	

OTE PÖYTÄKIRJASTA

lupa- ja valvontalautakunta	§ 85	13.12.2023
lupa- ja valvontalautakunta	§ 7	24.01.2024
kaupunginhallitus	§ 22	29.01.2024
valtuusto	§ 11	05.02.2024

kaupungin alueella,

2. talvikauden 2023-2024 aikana on syytä noudattaa Heinolan lupa- ja valvontalautakunnan 27.11.2023 tiedotteessa annettuja ohjeita lintujen talviruokinnasta ja

3. vuoden 2024 syksystä alkaen luonnonvaraisten vesilintujen talviruokintaa ei saa aloittaa Heinolan kaupungin taajama-alueella.

Toimivalta Heinolan kaupungin hallintosääntö 5 luku 22 §

Valmistelija kaupunginjohtaja Jari Parkkonen,
puh. 0400 862 977, etunimi.sukunimi@heinola.fi

Valmistelu Lupa- ja valvontalautakunta omassa käsittelyssään muutti esittelijän esitystä äänestyspäätöksellä. Pohjaesitys perustui viranomais- ja asiantuntijalausuntoihin, joilta lupa- ja valvontalautakunta oli pyytänyt lausuntoa. Asiasta antoivat lausuntonsa Päijät-Hämeen ympäristöterveys, Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry ja Heinolan lintuhoitola (esityslistan liitteenä). Näiden pohjalta on perusteltua palauttaa päätösehdotukseksi alkuperäinen ehdotus.

Esityslistan liitteenä em. lausuntojen lisäksi tiedote, Talvehtivien vesilintujen ruokinta Heinolan kaupungin alueella.

Jatkokäsittely valtuusto

luvaltk 24.01.2024 § 7

Päätös Vastaesitys hyväksyttiin äänestyksen jälkeen.

Kokouksen kulku

Esittelijä teki päätösehdotukseen tarkennuksen viimeiseen virkkeeseen, että vuoden 2024 syksystä alkaen luonnonvaraisten vesilintujen talviruokintaa ei saa aloittaa Heinolan kaupungin taajama-alueella.

Keskustelun kuluessa jäsen Simpanen esitti jäsen Ronkaisen ja Aallon kannattaman vastaehdotuksen, että vesilintujen talviruokintaa jatketaan 2024 syksystä entiseen tapaan vapaaehtoisvoimin.

OTE PÖYTÄKIRJASTA

lupa- ja valvontalautakunta	§ 85	13.12.2023
lupa- ja valvontalautakunta	§ 7	24.01.2024
kaupunginhallitus	§ 22	29.01.2024
valtuusto	§ 11	05.02.2024

Puheenjohtaja totesi, että asiasta käydyn keskustelun kuluessa on tehnyt kannatettu esittelijän ehdotuksesta poikkeava esitys, joten asiasta on äänestettävä. Puheenjohtaja esitti, että tarvittava äänestys toimitetaan CloudMeetingillä. Äänestyksessä ne, jotka kannattavat esittelijän muutettua päätösehdotusta äänestävät Jaa ja ne, jotka kannattavat jäsen Simpasen tekemää esitystä äänestävät Ei. Äänestysmenettelyehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Suoritettussa äänestyksessä annettiin
2 Jaa-ääntä (Saari ja Väli-Torala) ja
4 Ei-ääntä (Laukkanen, Ronkainen, Aalto ja Simpanen) ja
1 Tyhjä ääni (Salmela)

Puheenjohtaja totesi lupa- ja valvontalautakunnan äänin 4 vastaan 2 hyväksyneen jäsen Simpasen tekemän vastaesityksen asiassa.

Äänestysluettelo on pöytäkirjan liitteenä.

Esittelijä vastaava ympäristönsuojelutarkastaja Laitinen, Tarja

Päätösehdotus Lupa- ja valvontalautakunta esittää kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle päätettäväksi, että oheisia lintujen talviruokintaohjeita noudatetaan Heinolan kaupungin alueella.

Lupa- ja valvontalautakunnan talvikauden 2023-2024 aikana, on syytä noudattaa Heinolan lupa- ja valvontalautakunnan 27.11.2023 tiedotteessa annettuja ohjeita lintujen talviruokinnasta.

Vuoden 2024 syksystä alkaen luonnonvaraisten vesilintujen talviruokintaa ei saa aloittaa Heinolan kaupungin taajama-alueella.

Toimivalta Hallintosääntö 23.3 §

Valmistelija vastaava ympäristönsuojelutarkastaja Tarja Laitinen,
puh. 044 788 8660, etunimi.sukunimi@heinola.fi

Valmistelu Julkisuudessa ja etenkin sosiaalisessa mediassa on herännyt keskustelua Heinolassa talvehtivien sinisorsien ruokinnasta. Sorsia on havaintojen perusteella noin kaksisataa yksilöä, ja ne liikkuvat useammalla kaupungin sulalla vesialueella, muun muassa keskustan uimarannalla, Hiidenhaudassa, Kumpelissa ja Kirkkolammella.

Heinolan kaupungin ympäristönsuojeluyksikkö antoi 27.11.2023 tiedotteen lintujen talviruokinnasta, jota käsiteltiin lupa- ja valvontalautakunnassa 13.12.2023 §:ssä 85. Tuolloin lupa- ja valvontalautakunta päätti pyytää lausuntoa terveysuojeluviranomaisilta ja muilta keskeisiltä viranomaisilta ja

OTE PÖYTÄKIRJASTA

lupa- ja valvontalautakunta	§ 85	13.12.2023
lupa- ja valvontalautakunta	§ 7	24.01.2024
kaupunginhallitus	§ 22	29.01.2024
valtuusto	§ 11	05.02.2024

asiantuntijasidosryhmiltä lintujen ruokinnan ohjeistuksen perustaksi. Asiasta antoivat lausuntonsa Päijät-Hämeen ympäristöterveys, Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry ja Heinolan lintuhoitola.

Esityslistan liitteenä on annettu tiedote sekä saadut lausunnot.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden ja Heinolan lintuhoitolan päällikön Tuuli-Susanna Salmen antamaissa lausunnoissa todettiin yksiselitteisesti ja perustellusti, että luonnonvaraisten lintujen etenkin vesilintujen talviruokinta on haitallista ympäristölle, vesistölle ja myös ruokittaville linnuille. Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry totesi lausunnossaan, että ruokinnalle asetettaisiin selkeät säännöt ja ruokintaa voisi tehdä esimerkiksi yhdessä paikassa vaikkapa Tommolassa Hiidenhaudassa. Paras tapa ruokinnassa on käyttää ruokintalauttaa ja joka tapauksessa on syytä ruokkia niin, että sopiva ruoka esim. vilja joutuu suoraan vesistöön eikä sitä jää maahan houkuttelemaan esim. rottia ja muita haittaeläimiä.

Monissa kaupungeissa lintujen talviruokinta taajamissa on kokonaan kielletty. Myös useissa asiantuntija kannatoissa, kuten luonnonsuojelubiologian yliopistonrehtori Panu Halmeen kirjoituksessa lehdessä "Meillä kotona", todetaan lintujen talviruokinnan olevan tarpeetonta ja jopa haitallista lintujen luonnollisille populaatioille.

Panu Halmeen artikkeli on lautakunnalla luettavissa CloudMeeting -tiedostoissa.

Lupa- ja valvontalautakunta perustelee lintujen talviruokintaa koskevaa kieltoa saamallaan lausunnoilla, ruokinnan säännöllisyys ja riittävä niukkuus on vaikea toteuttaa, ruokinta muuttaa lintujen luonnollista käyttäytymistä ja ruokinta lisää haittaeläinten mm. rottien esiintymistä.

Jatkokäsittely kaupunginhallitus, valtuusto

luvaltk 13.12.2023 § 85

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä vastaava ympäristönsuojelutarkastaja Laitinen, Tarja

lupa- ja valvontalautakunta	§ 85	13.12.2023
lupa- ja valvontalautakunta	§ 7	24.01.2024
kaupunginhallitus	§ 22	29.01.2024
valtuusto	§ 11	05.02.2024

Päätösehdotus	Lautakunta päättää pyytää lausuntoa terveydensuojeluviranomaisilta ja muilta keskeisiltä viranomaisilta ja asiantuntijasidosryhmiltä lintujen ruokinnan ohjeistuksen perustaksi.
Toimivalta	Hallintosääntö 23.3 §
Valmistelija	vastaava ympäristönsuojelutarkastaja Tarja Laitinen, puh. 044 788 8660, etunimi.sukunimi@heinola.fi
Valmistelu	Heinolan kaupungin ympäristönsuojeluyksikkö on antanut 27.11.2023 tiedotteen lintujen talviruokinnasta.

Talvehtivien sinisorsien ruokinta Heinolan kaupungin alueella

Sosiaalisessa mediassa on herännyt keskustelua Heinolassa talvehtivien sinisorsien ruokinnasta. Sorsia on havaintojen perusteella noin kaksisataa yksilöä, ja ne liikkuvat useammalla kaupungin sulalla vesialueella, muun muassa keskustan uimarannalla, Hiidenhaudassa, Kumpelissa ja Kirkkolammella.

Sinisorsa on ekologiaaltaan varovainen ja arka muuttolintu, jonka kuuluisi luontaisesti viettää talvensa muualla, kuin kaupungeissa. Suomessa talvehtiminen on suhteellisen uusi asia. Siitä on havaintoja ensimmäisen kerran 1930-luvulta Helsingistä. Tuolloin Suomessa jopa houkuteltiin sorsia talvehtimaan vapautettujen ja kesyjen tarhalintujen avulla. Ajan tapaan ajateltiin niistä olevan iloa kaupunkilaisille sekä huvia vuoksi että metsästystä ajatellen. Nykyään tiedetään, että muuttovietttömyys on selkeästi ihmisen aikaansaama ongelma, ja sellaisenaan riski luonnolliselle ja elinvoimaiselle vesilintupopulaatiolle.

Moni kaupunki on yksiselitteisesti kieltänyt sorsien ruokinnan, varsinkin kaupunkialueella. Yleensä tämä päätös perustuu ruokinnan tuomiin ongelmiin, joista suurin on tuhojyrsijöiden voimakas runsastuminen. Sorsia ruokitaan yleensä viljalla tai viljatuotteilla, ja sama rehu kelpaa myös rotille, hiirille ja myyrille. Esimerkiksi Mikkelissä jouduttiin lopettamaan sekä ruokinta että sammuttamaan vesialueita sulana pitävät pumput keskellä talvea, sillä rottakanta räjähti sorsien talviruokinnan vuoksi. Sulapaikkojen jäätyminen ja ruokinnan lopettamisen seurauksena myös sorsia kuoli tuona talvena.

Ruokinta ei ole ongelmatonta sorsille itselleenkaan. Viime kesä osoitti, että lintuinfluenssatilanne voi olla hyvinkin vakava, ja esimerkiksi Kokkolan kaupunki kielsi lintujen ruokinnan kokonaan lintuinfluenssan leviämisen estämiseksi. Muutkin taudinaiheuttajat ja loiset leviävät tiiviissä sorsapopulaatiossa hyvin tehokkaasti, sorsissa tavataan esimerkiksi kampylobakteeria ja salmonellaa sekä

OTE PÖYTÄKIRJASTA

lupa- ja valvontalautakunta	§ 85	13.12.2023
lupa- ja valvontalautakunta	§ 7	24.01.2024
kaupunginhallitus	§ 22	29.01.2024
valtuusto	§ 11	05.02.2024

sarkokystoosia. Sinisorsa toimii myös ihmisillä järvisyyhyä aiheuttavan imumadon isäntälajina. Lisäksi yksipuolinen ravinto aiheuttaa sorsanpoikasille kehityshäiriöitä, ja kesyyntyminen ja ihmisarkuuden väheneminen puolestaan altistavat linnun metsästykselle.

Ruokintapaikan valinnalla on myös merkittävää vaikutusta sille, millaisia seurauksia ruokinnalla on. Liikenteen lähellä olevat ruokintapaikat aiheuttavat lintujen törmäyksiä autoihin, ja lintuja sekä vammautuu että menehtyy huonosti valitun ruokintapaikan läheisyydessä. Ruokintapaikkojen huono valinta esimerkiksi liian pienissä lammikoissa ja virtaamattomissa vesistöissä johtaa myös ympäristön kuormittumiseen lintujen ulosteista ja rehuista sekä eroosiosta.

Lintujen ruokinta houkuttelee paikalle jyräjoiden lisäksi varislintuja, puluja sekä keväisin ja syksyisin myös lorkilajeja. Heinolan kaupungissa on vuonna 2002 tehty päätös, jonka mukaan lintujen ruokkiminen on kiellettyä torilla, Rantapuistossa venelaitureilla ja niiden läheisyydessä, kaupungin omistamien venelaitureiden alueella sekä yleisillä uimarannoilla ja uimapaikoilla. Samalla päätetään osoittaa lintujen ruokintaa varten paikka esimerkiksi Hiidenhaudan talviruokintapaikalta. Sittemmin lintujen ruokinta on kielletty myös Kirkkolammessa.

Lintujen yleistä ruokintakieltoa Heinolassa sen sijaan ei ole, ja toisaalta muuttovietittömien sorsien tukiruokinta on perusteltua pienessä ja kontrolloidussa mittakaavassa, mutta vain sydäntalven aikaan. Esimerkiksi PäijätHämeen Lintutieteellisen yhdistyksen mukaan vesilintujen ruokintaan sopivia paikkoja on Jyrängönvirrassa, Hiidenhaudassa ja Sepänniemessä.

Ruokinnassa on aina huomioitava, että tarjottava ravinto (esimerkiksi kaura) on sopivaa sorsille ja ruokaa ei saa antaa niin paljon, että sitä jää maahan. Asiantuntijoiden mukaan ei ole biologisesti eikä yhteiskunnallisesti järkevää kasvattaa muuttovietittömien sorsien kantaa Suomessa, joten tavoitteena tulee olla kannan pienentäminen. On hyvä, että muuttovietittömistä sorsista nousee keskustelua, sillä kyseessä on monelle kaupunkilaiselle tärkeä asia. Lintujen ruokinta ei kuitenkaan kuulu Heinolan kaupungin tehtäviin ja sitä ei voida jatkossa enää hoitaa kaupungin työnä. Toimintatapojen muutokseen ovat syynä lintuinfluenssariski sekä asiantuntijoiden ja viranomaisten suositukset.

Heinolan kaupungissa ei tällä hetkellä ole tarvetta kieltää sinisorsien ruokintaa, mikäli se tehdään oikein ja sekä kaupunkilaisia että luonnonvaraisia lintukantoja ajatellen sallituilla ruokintapaikoilla. Lintujen ruokintaa voidaan toteuttaa myös vapaaehtoisvoimin. Mikäli

OTE PÖYTÄKIRJASTA

lupa- ja valvontalautakunta	§ 85	13.12.2023
lupa- ja valvontalautakunta	§ 7	24.01.2024
kaupunginhallitus	§ 22	29.01.2024
valtuusto	§ 11	05.02.2024

asian selkeyttämiseksi on tarpeen, voidaan luonnonvaraisten lintujen ruokinnasta linjata tarkemmin lupa- ja valvontalautakunnassa.

Tämänhetkisen tilanteen perusteella suositus lautakunnalle

Lintujen ruokintaa on tarpeellista ohjeistaa ja ohjeistuksen laatimiseksi lupa- ja valvontalautakunta päättää lähettää asian lausunnoille viranomaisille ja asiantuntijatahoille.

Tiedoksianto	virallinen ote	terveydensuojaluviranomainen Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys Heinolan lintutalo metsätalousinsinööri ympäristöasiantuntija, kuntatekniikka
--------------	----------------	---

Äänestystiedot

Kohta 3: Jaa kh esitys/ Ei Karppisen vastaesitys / Tyhjä

Liitteet

- 1 Heinolan lintuhoitolan lausunto 19.12.2023 - Luonnonvaraisten lintujen (sorsien) talviruokinta
- 2 Päijät-Hämeen ympäristöterveyden lausunto 8.1.2024 - Luonnonvaraisten lintujen, mm. sinisorsien, ruokinta
- 3 Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry:n lausunto 9.1.2024 - Luonnonvaraisten lintujen (sorsien) talviruokinta
- 4 Liite, Tiedote - Talvehtivien sinisorsien ruokinta Heinolan kaupungin alueella
- 5 votingInfo
- 6 votingInfo
- 7 Äänestysraportti 2 kh 29012024
- 8 Äänestystiedot
- 9 Äänestysraportti_05022024

Sähköisesti allekirjoitetusta ja tarkastetusta pöytäkirjasta otteen oikeaksi todistaa allekirjoittaja

Eija Launia
toimialasihteer

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

Tiedoksianto asianosaiselle

20.2.2024

postitse / sähköpostitse

OTE PÖYTÄKIRJASTA

lupa- ja valvontalautakunta	§ 85	13.12.2023
lupa- ja valvontalautakunta	§ 7	24.01.2024
kaupunginhallitus	§ 22	29.01.2024
valtuusto	§ 11	05.02.2024

Muutoksenhakuohje koskee pykälää: § 11

Heinolan kaupunki

Valitusosoitus, kunnallisvalitus

Valitusoikeus ja valitusperusteet

Kunnallisvalituksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksin vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa päätökseen hakea muutosta kunnallisvalituksin myös asianosainen sekä kunnan jäsen.

Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai päätös on muuten lainvastainen.

Valitusviranomainen ja valitusaika

Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Raatihuoneenkatu 1, 13100 Hämeenlinna
sähköposti: hameenlinna.hao@oikeus.fi
fax: 029 564 2269

Valituksen voi tehdä myös asiointipalvelussa:
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Kunnallisvalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Asianosaisten katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän (7) päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, kolmen (3) päivän kuluttua sähköpostin lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kaavan tai rakennusjärjestyksen hyväksymistä koskevan päätöksen katsotaan tulleen asianosaisten tietoon silloin, kun päätös on kuntalain 140 §:n mukaisesti julkaistu yleisessä tietoverkossa.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon 7 päivän kuluttua siitä, kun päätös on julkaistu yleisessä tietoverkossa.

Valituskirjelmä

Valitus tehdään kirjallisesti. Valituskirjelmässä, joka on osoitettava valitusviranomaiselle, on ilmoitettava
- päätös, johon haetaan muutosta

OTE PÖYTÄKIRJASTA

lupa- ja valvontalautakunta	§ 85	13.12.2023
lupa- ja valvontalautakunta	§ 7	24.01.2024
kaupunginhallitus	§ 22	29.01.2024
valtuusto	§ 11	05.02.2024

- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi sekä
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan.

Valituskirjelmässä on ilmoitettava valittajan tai kirjelmän muun laatijan nimi ja kotikunta sekä postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelämä.

Valituskirjelmään on liitettävä

- päätös, johon haetaan muutosta, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen on tarvittaessa liitettävä valtakirja (HLL 21 §).

Valitusasiakirjojen toimittaminen

Valitusasiakirjat on toimitettava valitusviranomaiselle valitusajan kuluessa ennen sen viimeisen päivän virka-ajan päättymistä. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valitusasiakirjat toimittaa ensimmäisenä sen jälkeisenä arkipäivänä.

Omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille valitusajan kuluessa.

Lisätietoja

Muutoksenhakuasian vireille panijalta peritään oikeudenkäyntimaksu sen mukaan kuin tuomioistuinnmaksulaissa (1455/2015) säädetään. Oikeudenkäyntimaksua ei peritä, jos hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi, eli hyväksyy valittajan vaatimukset.

Lisätietoa oikeudenkäyntimaksuista hallinto-oikeudessa:

<https://oikeus.fi/tuomioistuimet/fi/index/asiointijajulkisuus/maksut/oikeudenkayntimaksuthallinto-oikeudessa.html>

Lausuntopyyntö: Luonnonvaraisten lintujen (sorsien) talviruokinta

Tuuli-Susanna Salmi (FM, ekologia ja evoluutiobiologia), Heinolan lintuhoitolan päällikkö ja ympäristöasiantuntija (HELMI-hankkeet)

1. Sopiva ruoka:

- o kommentoikaa käytettävää ruokaa ja ehdottakaa lintujen ruokintaan soveltuvaa ravintoa

Käsittlemätön vilja, esimerkiksi kaura, vehnä tai ohra, tai vesilinnuille tarkoitettu täysrehu (liotettavaksi soveltuva pelletti). Viljaa ei ole tarpeen liottaa. Se tarjoillaan joko kuivana veden äärellä tai esimerkiksi ruokintalautalla, jossa se kastuu joka tapauksessa, tai se tarjoillaan astiasta, jossa se jo sekoittuu ympäröivään veteen (siivilälaatikko tmv ratkaisu). Valmiiksi liotettu vilja on painavaa, se jäätyy, se uppoaa (ja ei siten ole puolisukelajalajien saatavilla) ja pilaantumisriski on suurempi.

2. Ruokintapaikka ja tiedotus:

- o Lausukaa hyvästä ruokintapaikan valinnasta. Ruokintapaikalla tulee olla avoin vesi helposti saavutettavissa. Miten ruokinnasta olisi järkevää tiedottaa paikallisille asukkaille ja ruokinnan ylläpitäjille huomioiden ruokinnan tarkoitus ja sen vaikutus ympäristöön.

Paras ruokintapaikka on sellainen, jossa on virtaava vettä, eikä ruokinnasta ja linnuista aiheudu kuormitusta vesistöön. Toisaalta paikan tulee olla tarpeeksi rauhallinen, jotta linnut kykenevät siinä ruokailemaan sekä oleilemaan ilman suurta fyysistä rasitusta. Esimerkiksi rauhallinen joenpoukama tai vastaava on ihanteellinen.

Ruokintaa tulisi hoitaa erittäin suunnitellusti ja kontrolloidusti ja vain nimetyn tahon hoitamana (mikäli siihen annetaan ollenkaan lupaa). Missään nimessä ei pidä kannustaa yleiseen vesilintujen ruokintaan; siitä seuraa haittaa oikeastaan kaikille osapuolille, linnut mukaan lukien.

3. Olosuhteet:

- o Antakaa näkemyksenne siitä, miten voimme ylläpitää ruokinta-alueen asiallisia olosuhteita. Miten varmistetaan haittaeläinten torjuntakeinoja, kuten loukkuja tai torjunta-aineita huomioiden, että ne ovat turvallisia ympäristölle ja muille eläimille.

Jos ruokintaa järjestetään, on paras ratkaisu vesilinnuille tarkoitettu lautta, jolloin haittaeläimet eivät pääse (niin helposti) käsiksi rehuun. Esimerkkimalli:

<https://www.eraverkko.fi/blogit/eraverkossa/rakenna-sorsansyottolautta-osa-1>

Ympäristövastuulliseen toimintaan erilaiset torjuntamyrykyt eivät sovi lainkaan, mahdollisten loukkujen tulee olla suojattuja (kuka ne tarkastaa?).

4. Ruokintapaikan turvallisuus:

- o Arvioikaa ruokinnan vaikutuksia sorsien turvallisuuteen liikenteen ja petojen suhteen. Suuret määrät lintuja voivat lisätä tautien leviämisen riskiä.

Ruokinta on aiheuttanut jo sen, että meillä on talvehtivia vesilintuja. Se ei ole niille luontaista käyttäytymistä, eikä sen leviämistä populaation sisällä tulisi missään nimessä edistää. Ruokinnan (jos sitä halutaan järjestää) tulisi olla hyvin pienimuotoista ja tähdätä vain tukemaan luontaisen

kaltaista ravinnonetsintää. Ideaalitapaus on, että ruokinnan vähentyessä vähitellen linnut siirtyvät etsimään ravintoa muualta, jolloin sekä ympäristökuormitus, tuhoeläimet, tautiriskit (niin eläimiin kuin ihmisiin suuntautuvat) ja vääränlaisen käyttäytymisen yleisyys vähenevät.

Ruokintapaikka ei saa olla sijoitettu niin, että kulkureitti ylittää tien. Rauhallinen ranta on paras vaihtoehto.

5. **Annostelu:**

- Miten annostelua voitaisiin säädellä ja kommentoikaa liiallisen ruokinnan riskejä.

Annostelu suunnitellusti ja kontrolloidusti sääolosuhteiden muutoksia seuraten esimerkiksi ruokintalautalle. Annetaan mieluummin liian vähän, jolloin saadaan mahdollisesti siirtymishalukkuutta kehitettyä.

6. **Säännöllisyys:**

- Mitä ajattelette ruokinnan säännöllisyydestä ja sen vaikutuksista sorsien selviytymiseen.

Mielestäni lajia palvelisi se, että muuttovietittömät yksilöt poistuvat populaatiosta. Siksi on elintärkeää, että ruokinnalla ei missään nimessä lisätä muuttovietittömien yksilöiden määrää. Tähän päästään vain kieltämällä ruokinta, joka on mielestäni ainoa lajia, sen tulevaisuutta ja sen lajityypillisen käyttäytymisen säilymistä palveleva vaihtoehto. Ymmärrän, että mahdollinen yksittäisten lintuyksilöiden kuolema nälkään on surullista, mutta se on runsaslukuisen lajin kannalta tulevaisuutta ajatellen silti parempi vaihtoehto. Mikäli ruokintaa halutaan yleisön ja järjestöaktiivien painostuksesta jatkaa, tulee se tehdä erittäin rajoitetusti ja koko ajan vähentäen, ja niin, että ruokaa tarjoillaan vain tukiravintona. Tavoitteen tulee olla se, että talvehtivaa kantaa vähennetään hallitusti. Ruokinta tulee suunnitella vastaamaan tätä, sama koskee säännöllisyyttä (vain sääolosuhteiden vaatiessa ja silloinkin vain pieniä määriä).

7. **Ympäristövaikutukset:**

- Kommentoikaa, miten ympäristövaikutuksia voitaisiin vähentää, erityisesti vesien laadun osalta.

En ole ympäristönsuojelun asiantuntija, eli minulla ei ole kompetenssia vastata tähän. Yleisesti kuitenkin olen käsittänyt, että veden laadun kannalta veden määrä, sen virtaama, sen kemiallinen laatu ja muu mahdollinen kuormitus tulee huomioida asiassa.

8. **Ei ihmisravinnoksi:**

- Lausukaa ihmisten ruokajätteiden käytöstä sorsien ruokinnassa ja ehdottakaa mahdollisia vaihtoehtoja. Mitä ei tule antaa ruokinnassa esim. terveysvaikutusten takia?

Sorsien näkökulmasta ruokajäte on pahin mahdollinen ruoka, se houkuttelee myös tuhoeläimiä paikalle. Vesilinnuilla on todettu väärästä poikasravinnosta (esimerkiksi pulla ja leipä) johtuvaa enkelinsiipisyyttä, mutta talviajan ruokinnassa tällä ei ole merkitystä. Lintujen ruokavalion monipuolisuuden ja terveellisuuden kannalta viljat ja täysrehu ovat parhaat talvehtivien vesilintujen ruokinnassa.

9. **Luonnontilanteen huomioiminen:**

- Tuokaa esiin näkemyksenne paikallisten sorsien luonnollisista ruokintatottumuksista.

Luontaisesti sorsat ruokailisivat matalassa vedessä tai kosteikoilla. Talvehtimisalueilla Heinolassa tällaista sopivaa matalaa vettä on käsittääkseni melko vähän, joten optimaalisimmat talviruokailupaikat löytyvät muualta kuin suurista järvistä ja virtaamista. Muuttovietittömien sorsien kannustaminen etsimään luonnollisempia ruokailupaikkoja on tässä tilanteessa optimi, mutta ehkä mahdoton ratkaisu. Mikäli kysymyksessä tarkoitetaan heinolalaisten sorsienruokintatottumuksia, kaupungissa lienee opittu ruokkimaan tiettyihin paikkoihin ja varsinkin viimeaikaisten järjestötoimijoiden somekehotusten vuoksi se lienee säännöllistä. En ole tutustunut aiheeseen tarkemmin, mutta Kirkkolampeen on ainakin tuotu leipää ja kananrehua, jotka eivät ole soveliaita vesilintujen ravinnoksi. Osasyyn tähän lienee se, että somevaikuttajat eivät ole lintu- ja ympäristöasiantuntijoita, joilla olisi tarvittavaa asiantuntemusta neuvoa kaupunkilaisia lintujen ruokinnassa.

10. Yhteistyö asiantuntijoiden kanssa ja valvonta:

- Arvioikaa tarvetta yhteistyölle paikallisten asiantuntijoiden kanssa ja ehdottakaa mahdollisia yhteistyökumppaneita. Mitä valvonnan tulee ottaa huomioon ruokinnan valvonnassa?

Kun kyse on luonnonvaraisesta lajista ja ympäristönsuojelusta, tulisi päätöksiin käyttää vain asiantuntijoiden ja ammattilaisten lausuntoja. Niiden perusteella tehdyt päätökset voidaan toki pyrkiä selittämään maallikoille sopivalla tavalla, mutta päätösten pohjana tulee olla tutkittu tieto, ei mutua tai tunteet. Yhteistyökuvioissa ja valvonnassa tulee tämä ottaa huomioon.

11. Eläintensuojelu ja tautivaara:

- Kommenteissa pyydämme huomioimaan eläintensuojelunäkökulmat ja tautivaaraan liittyvät seikat.

Luonnon-, ympäristön-, lajien- ja biodiversiteetinsuojelun näkökulmasta vesilintujen talviruokinta on kestävä toimintamalli, jota ei tulisi nykytiedon valossa harjoittaa. En ole tautivaaran suhteen asiantuntija, mutta oletan, että myös esimerkiksi lintuinfluenssariski kasvaa talvehtivassa tiheässä kannassa, ja toisaalta edesauttaa kesyjen lintujen kautta tartuntoja luonnon kantoihin sekä esimerkiksi lintuhoitolan lintuihin. Eli siitäkään tarkastelupisteestä talvehtivien sorsien ruokinta ei ole kestävä toimintaa. Mikäli yksittäisiä lintuja havaitaan nälkiintyneitä, ne tulee tietenkin hoitaa tai lopettaa. Lintuhoitola on valmis ottamaan tällaisia yksilöitä vastaan, ja yhteistyössä eläinlääkäriin kanssa tekemään päätöksen joko lopetuksesta tai hoitoon jäämisestä.

Heinolan kaupunki
Lupa- ja valvontalautakunta
PL1001
18101 Heinola
kirjaamo@heinola.fi

Lausunto

8.1.2024

HOLDno-2023-964

Viite: 1225/11.02.04/2023

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden lausunto luonnonvaraisten sinisorsien ruokinnan kehittämiseksi Heinolassa

Heinolan kaupungin lupa- ja valvontajaosto on käsitellyt kokouksessaan 13.12.2023 § 85 luonnonvaraisten lintujen, mm. sinisorsien ruokintaa kaupungin alueella ja päättänyt siihen, että lintujen ruokintaa on tarpeellista ohjeistaa. Lautakunta on päättänyt lähettää asian lausunnoille viranomaisille ja asiantuntijatahoille. Päijät-Hämeen ympäristöterveys antaa asiassa seuraavan lausunnon terveydensuojelun ja eläinlääkintähuollon näkökulmasta.

Ympäristöterveydenhuollon tavoitteena on pyrkiä ennaltaehkäisemään ja poistamaan ympäristöstä ihmisiin aiheutuvia terveyshaittoja. Kuten lautakuntakin toteaa, luonnonvaraisten sinisorsien ruokintaan liittyy terveyshaitan riski tartuntatautien ja haittaeläinpopulaatioiden muodostumiseen liittyen. Tästä syystä Päijät-Hämeen ympäristöterveys esittää ensisijaisesti, että luonnonvaraisia lintuja ei tulisi ruokkia lainkaan. Eläinsuojelullisista syistä jo aloitettua ruokintaa tulee kuitenkin jatkaa vielä talvikauden 2024 loppuun saakka mutta ei enää aloittaa syksyllä 2024.

Sorsat ovat lähtökohtaisesti muuttolintuja, jotka eivät yleensä luonnostaan talvehdi Suomen oloissa. Talvikauden yli sorsat ovat täysin riippuvaisia ulkopuolisesta ruokinnasta, mikä ei ole niille luonnollinen tilanne. Talviruokinta voi myös totuttaa ne tähän tilanteeseen jatkossa, jolloin ne saattavat jäädä herkemmin seuraavinakin vuosina kärkkymään ulkopuolista ruokintaa, vaikka talviruokintaa päätettäisiin olla jatkamatta.

Ruokintaan liittyy myös selkeä tautiriski. Sorsien ruokinta houkuttelee paikalle muitakin lintuja, jolloin lintutiheys pienellä alueella kasvaa keinotekoisesti. Tämä edesauttaa tartuntatautien (esim. salmonellan) leviämistä lintupopulaation sisällä ja lisää tautiriskiä alueella vierailleville ihmisille. Lintujen ruokinta voi houkuttaa talviruokintapaikalle myös haittaeläimiä, kuten rottia, mikä lisää tautien leviämisen riskiä entisestään.

Mikäli kaupunki kuitenkin päättää jatkaa sinisorsien ruokkimista kevään 2024 jälkeen, tulisi siinä huomioida seuraavat asiat.

Mahdollinen ruokintapaikka tulisi sijoittaa taajama-alueen ulkopuolelle. Sen läheisyydessä ei tulisi olla yleisiä kokoontumispaikkoja (esim. päiväkotia, leikkikenttä, uimaranta, talviuintipaikka). Ruokaa ei tule levittää suoraan maahan, vaan sitä varten tulee olla lava, automaatti tai vastaava, jotta ympäristön likaantuminen vähenisi. Ruokintavälineen tulisi mahdollisuuksien mukaan estää rottien, luonnonvaraisten lintujen ja muiden eläinten pääsy syömään sorsille tarkoitettua ruokaa.

Lautakunnan perustelutekstiin on kirjattu, että ruokinta ei voi jatkossa olla kaupungin vastuulla. Ympäristöterveydenhuollon mielestä ruokintaa on tärkeää toteuttaa hallitusti. Tämä edellyttää, että kaupunki antaa vastuun ruokinnan toteuttamisesta ja ruokintapaikan ylläpidosta jollekin nimetylle taholle tämän suostumuksella ja ruokinnan toteuttamistavasta annetaan riittävät ohjeet.

Ruokintapaikka ei voi olla kaikkien kaupunkilaisten vapaassa käytössä, koska silloin ruokinnan määrää ja ruoan laatua ei voida kontrolloida ja ruokintapaikan siisteyttä on hankala ylläpitää. Tämä voisi johtaa myös siihen, että ruokaa ei aina olisikaan tarjolla. Yksityishenkilöt saattavat myös ruokkia sorsia täysin epäsopivalla ravinnolla (esim. pullalla), mikä voi heikentää lintujen riittävää ravintoaineiden saantia sekä kylmänkestävyyttä, ja voi etenkin haastavissa talviolosuhteissa olla niiden terveydelle vaarallista. Jotta haittaeläinten lisääntymiseltä vältytään, on ruokintapaikka tarkastettava ja tarvittaessa siivottava päivittäin ja ruokaa on oltava tarjolla säännöllisesti.

Sorsia ei tule ruokkia elintarvikejätteellä, koska se saattaa sisältää sorsille haitallisia ainesosia. Eläinperäisten elintarvikkeiden käyttö ruokinnassa on ehdottomasti kiellettävä.

Lintuja ei tule ruokkia sulan maan aikaan, jolloin ne pystyvät hakeman ruokansa luonnosta. Eläinten hyvinvoinnin varmistamiseksi syksyllä aloitettua ruokintaa ja ruokintapaikan ylläpitoa ei saa keskeyttää kesken talvikauden. Tämä johtaisi vain tarpeettoman kärsimyksen tuottamiseen eläimille, kun ne eivät saisikaan ravintoa, johon ovat tottuneet.

Mikäli ruokintapaikka perustetaan, on hyvin todennäköistä, että sieltä myös ajoittain löytyy kuolleita lintuja. Mahdollisten tautipurkausten aikana kuolleita lintuja voi olla useita päivittäin. Ruokintapaikan ylläpitäjän tulee varautua keräämään linnut ja hävittämään ne asianmukaisesti jätehuoltoviranomaisen ohjeita noudattaen. Koska maanomistaja viime kädessä vastaa ruokintapaikan puhtaanapidosta ja haittaeläinten torjunnasta, tulee ruokinnan järjestäjän ja maanomistajan vastuista sopia yksiselitteisesti, jotta ongelmilta vältytään.

Lintujen ruokinnan ja ruokintapaikan siisteyden valvonta on haasteellista. Päijät-Hämeen ympäristöterveys toteaa, että valvonta ei kuulu kunnaneläinlääkärin eikä terveydensuojeluviranomaisen tehtäviin. Yleisen terveyshaitan ehkäisemiseksi terveydensuojeluviranomainen voi tarvittaessa kieltää lintujen ruokinnan terveydensuojelulain 51 § nojalla. Em. pykälää perustuvia, tiettyjä alueita koskevia päätöksiä kieltää lintujen ruokkiminen on tehty mm. Helsingissä ja Mikkelissä.

Päijät-Hämeen ympäristöterveys

Silja Mäkelä
Ympäristöterveysjohtaja

Jakelu

kirjaamo@heinola.fi

Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ry.
c/o Tapani Saimovaara
Päijänteentie 12 A 1
17200 Vääksy
phly@phly.fi
www.phly.fi

Asia: Heinolan lupa- ja valvontalautakunnan päätös 13.12.2023 § 85

Lausunto luonnonvaraisten lintujen (sorsien) talviruokinnasta

Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys (PHLY) kiittää Heinolan kaupunkia saamastaan lausuntopyynnöstä, joka liittyy luonnonvaraisten sorsien talviruokintaan. Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys on BirdLife Suomen alueellinen jäsenyhdistys Päijät-Hämeessä. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää lintuharrastusta ja -tutkimusta sekä luonnon- ja ympäristösuojelua ja kestäväää kehitystä Päijät-Hämeen alueella.

Yhdistys on tutustunut 13.12.2023 päivättyyn lupa- ja valvontalautakunnan päätökseen sekä sen mukana toimitettiin lausuntopyyntöön (sähköposti 18.12.2023 / Heinola) ja esittää siitä seuraavaa.

Lupa- ja valvontalautakunnan päätös

Lintujen talviruokinnan tarpeellisuudesta ja ruokinnan vaikutuksesta lintukantoihin on esitetty viime vuosina monenlaisia mielipiteitä. Ruokintaa on monilla paikkakunnilla rajoitettu mm. rottien kerääntyessä ruokintapaikoille. Ruokintaa on rajoitettu myös Heinolassa kieltämällä lintujen talviruokinta ongelmallisiksi tiedetyissä kohteissa.

Monet lintulajit ovat talvella riippuvaisia ihmisen tarjoamasta ravinnosta. PHLY pitää myönteisenä lupa- ja valvontalautakunnan päätöstä, jonka mukaan tällä hetkellä ei ole tarvetta kieltää sinisorsien ruokintaa, mikäli se tehdään oikein ja sekä kaupunkilaisia että luonnonvaraisia lintukantoja ajatellen sallituilla ruokintapaikoilla.

Sinisorsan talviruokinnan tarpeellisuus

Suomessa pesivät sinisorsat ovat muuttolintuja. Pääosa kannasta muuttaa elo-lokakuussa Ruotsin eteläosista Ranskaan ulottuvalle talvehtimisalueelleen. Osa sinisorsista (noin 15–20 %) jää talveksi Suomeen. Sinisorsan ravintoa ovat monet vesi- ja rantakasvit, niiden siemenet ja silmut sekä matalasta vedestä nokalla siivilöidyt selkärangattomat. Talvehtivia yksilöitä on sisämaassa lähinnä kaupunkien sulapaikoilla, joissa luontaista ravintoa on tarjolla niukasti, sydäntalvella ei välttämättä ollenkaan. Kaupungeissa talvehtivat sinisorsat selviävät talven yli ihmisten tarjoamalla ravinnolla.

Talvehtivissa sinisorsaparvissa on mukana ”paikallisia” kaupunkisorsia ja kauempaa tulleita yksilöitä. Läheskään kaikki eivät ole ihmisten kesyttämiä ”pullasorsia”. Sinisorsat kestävät hyvin pakkasia ja tulevat jopa kaksi viikkoa toimeen ilman ravintoa. Vaikka sinisorsat talvehtivat tiheinä parvina, talviparvissa ei ole todettu sairausepidemioita, esimerkiksi salmonellaa tai lintuinfluenssaa. Toisinaan esille nostettua tautiriskiä ei pidä käyttää verukkeena ruokinnan lopettamiselle.

Talvehtivien sinisorsien kuolleisuus on vain muutamia prosentteja. Suomessa talvehtivat sinisorsat selviävät talven yli huomattavasti vähäisemmin tappioin kuin muuttomatkalta lähteneet lajitoverinsa, joita verottavat mm. muuttomatkan rasitukset ja metsästys.

Sinisorsa on menestynyt Suomessa useimpia muita vesilintuja paremmin. Sinisorsien määrä kasvoi valtakunnallisen seuranta-aineiston mukaan tuntuvasti 1900-luvun loppupuolella. 2000-luvun puolella kanta on hieman pienentynyt. Osasyynä sinisorsan menestymiseen on lajin kaupunkilaistuminen ja talvehtimisen yleistyminen Suomessa. Talviruokinta on tärkeä sinisorsakantaa ylläpitävä tekijä.

Heinolassa on PHLY:n havaintoaineiston mukaan tänä talvena noin 300 sinisorsaa. Määrä on huomattavasti pienempi kuin vielä 10–15 vuotta sitten, jolloin talvehtijoita laskettiin 600–800 yksilöä. Lahdessa talvehtivien sinisorsien määrä ei ole samaan aikaan pienentynyt. Tärkein syy talvikannan pienenemiseen Heinolassa näyttää havaintojen perusteella olevan ruokinnan päättyminen Kirkkolammella. Ruokinnan jatkaminen sopivalla paikalla muualla on tämänkin vertailun perusteella tarpeen.

Ruokinnan toteuttaminen

PHLY pitää perusteltuna, että Heinolassa säilytetään mahdollisuus sinisorsien ruokkimiseen talvella. Tärkeää on, että ruokinta aloitetaan vasta sitten, kun alueen järvet alkavat jäätyä. Ruokinnalla ei tällöin houkutella lintuja jäämään talveksi, sillä muuttosorsat ovat jo siirtyneet etelämmäksi.

Kymenvirta säilyy sulana kaupungin kohdalla. Mahdollisia ruokintapaikkoja on useita, mutta yksi riittää. Sopivimmalta vaikuttaa Tommolan ranta, joka pysyy aina sulana, ja jossa ei ole ajoneuvoliikennettä tai voimajohtoja, joihin sorsat ja muut linnut voisivat törmätä. Tommolan ranta on myös melko aukeaa puistoa ja sopivan kaukana rakennuksista, joten rotat eivät muodostu ongelmaksi. Veden laadun mahdollinen heikkeneminen ei ole ongelma Tommolan rannassa virtaavan veden vuoksi.

Ruokinnassa huomioon otettavaa:

- Parasta ravintoa sinisorsalle ovat viljanjyvät ja auringonkukan siemenet.
- Ruokinnan tulee olla säännöllistä (järjestettyä). Riittävä määrä viljaa muutaman päivän välein riittää, sillä ihmiset käyvät joka tapauksessa ruokkimassa sorsia.
- Ruokinta järjestetään rannalla niin, että maahan ei jää ruokaa pitkäksi aikaa.
- Sorsia voidaan ruokkia myös annostelemalla ravintoa matalaan (10–30 cm) rantaveteen, jolloin se ei ole rottien ja varislintujen saatavilla.
- Myös ruokintalauttoja on käytetty sinisorsien talvehtimispaikoilla.
- Ruokinta on liiallista vain, jos sorsat eivät syö kaikkea tarjolla olevaa ravintoa.
- Paikalle on syytä pystyttää infotaulu, jossa kerrotaan sorsien ruokinnasta ja muistutetaan siitä, että pulla tai homehtuneet leivänpalat eivät ole sorsille sopivaa ravintoa.

Muut huomioon otettavaa

Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ei näe tarvetta haittaeläinten poistamiseen ruokintapaikalta. Ainoa mahdollinen haittaeläin olisi rotta, mikäli rottapopulaatio asettuisi ruokintapaikalle. Tämä on melko epätodennäköistä ranta-alueen luonnonolojen vuoksi. Rottia voidaan tarvittaessa pyydystää loukuilla, joiden sisältöön linnut tai lemmikkieläimet eivät pääse käsiksi.

PHLY ylläpitää muutamaa metsälintujen talviruokintapaikkaa Päijät-Hämeessä. Valitettavasti yhdistyksellä ei ole mahdollisuuksia järjestää sinisorsien ruokintaa Heinolassa. Sopivin vastuutaho olisi Heinolan lintuhoitola, jolla on myös hyvä asiantuntemus ruokinnan järjestämiseen. Ruokintaa voi hoitaa muukin taho, joka sitoutuu asiaan talven ajan.

Asikkalassa 9. päivänä tammikuuta 2024

Päijät-Hämeen lintutieteellisen yhdistyksen puolesta

Tapani Saimovaara
Puheenjohtaja

Talvehtivien sinisorsien ruokinta Heinolan kaupungin alueella

Sosiaalisessa mediassa on herännyt keskustelua Heinolassa talvehtivien sinisorsien ruokinnasta. Sorsia on havaintojen perusteella noin kaksisataa yksilöä, ja ne liikkuvat useammalla kaupungin sulalla vesialueella, muun muassa keskustan uimarannalla, Hiidenhaudassa, Kumpelissa ja Kirkkolammella.

Sinisorsa on ekologiaaltaan varovainen ja arka muuttolintu, jonka kuuluisi luontaisesti viettää talvensa muualla, kuin kaupungeissa. Suomessa talvehtiminen on suhteellisen uusi asia; siitä on havaintoja ensimmäisen kerran 1930-luvulta Helsingistä. Tuolloin Suomessa jopa houkuteltiin sorsia talvehtimaan vapautettujen ja kesyjen tarhalintujen avulla. Ajan tapaan ajateltiin niistä olevan iloa kaupunkilaisille sekä hovin vuoksi että metsästystä ajatellen. Nykyään tiedetään, että muuttovietttömyys on selkeästi ihmisen aikaansaama ongelma, ja sellaisenaan riski luonnolliselle ja elinvoimaiselle vesilintupopulaatiolle.

Moni kaupunki on yksiselitteisesti kieltänyt sorsien ruokinnan, varsinkin kaupunkialueella. Yleensä tämä päätös perustuu ruokinnan tuomiin ongelmiin, joista suurin on tuhojyrsijöiden voimakas runsastuminen. Sorsia ruokitaan yleensä viljalla tai viljatuotteilla, ja sama rehu kelpaa myös rotille, hiirille ja myyrille. Esimerkiksi Mikkelissä jouduttiin lopettamaan sekä ruokinta että sammuttamaan vesialueita sulana pitävät pumput keskellä talvea, sillä rottakanta räjähti sorsien talviruokinnan vuoksi. Sulapaikkojen jäätyminen ja ruokinnan lopettamisen seurauksena myös sorsia kuoli tuona talvena.

Ruokinta ei ole ongelmatonta sorsille itselleenkaan. Viime kesä osoitti, että lintuinfluenssatilanne voi olla hyvinkin vakava, ja esimerkiksi Kokkolan kaupunki kielsi lintujen ruokinnan kokonaan lintuinfluenssan leviämisen estämiseksi. Muutkin taudinaiheuttajat ja loiset leviävät tiiviissä sorsapopulaatiossa hyvin tehokkaasti, sorsissa tavataan esimerkiksi kampylobakteeria ja salmonellaa sekä sarkokystoosia. Sinisorsa toimii myös ihmisillä järvisyyhyä aiheuttavan imumadon isäntälajina. Lisäksi yksipuolinen ravinto aiheuttaa sorsanpoikasille kehityshäiriöitä, ja kesyyntyminen ja ihmisarkuuden väheneminen puolestaan altistavat linnun metsästykselle.

Ruokintapaikan valinnalla on myös merkittävää vaikutusta sille, millaisia seurauksia ruokinnalla on. Liikenteen lähellä olevat ruokintapaikat aiheuttavat lintujen törmäyksiä autoihin, ja lintuja sekä vammautuu että menehtyy huonosti valitun ruokintapaikan läheisyydessä. Ruokintapaikkojen huono valinta esimerkiksi liian pienissä lammikoissa ja virtaamattomissa vesistöissä johtaa myös ympäristön kuormittumiseen lintujen ulosteista ja rehuista sekä eroosiosta. Tulee lisäksi huomioida, että ruokinta houkuttelee paikalle jyrsijöiden lisäksi varislintuja, puluja sekä keväisin ja syksyisin myös lokkilajeja.

Heinolan kaupungissa on vuonna 2002 tehty päätös, jonka mukaan lintujen ruokkiminen on kiellettyä torilla, Rantapuistossa venelaitureilla ja niiden läheisyydessä, kaupungin omistamien venelaitureiden alueella sekä yleisillä uimarannoilla ja uimapaikoilla. Samalla päätetään osoittaa lintujen ruokintaa varten paikka esimerkiksi Hiidenhaudan talviruokintapaikalta. Sitten lintujen ruokinta on kielletty myös Kirkkolammessa. Lintujen yleistä ruokintakieltoa Heinolassa sen sijaan ei ole, ja toisaalta muuttovietittömien sorsien tukiruokinta on perusteltua pienessä ja kontrolloidussa mittakaavassa, mutta vain sydäntalven aikaan. Esimerkiksi Päijät-Hämeen Lintutieteellisen yhdistyksen mukaan vesilintujen ruokintaan sopivia paikkoja on Jyrängönvirrassa, Hiidenhaudassa ja Sepänniemessä.

Ruokinnassa on kuitenkin aina huomioitava, että rehu (esimerkiksi kaura) on sopivaa sorsille ja rehua ei saa antaa niin paljon, että sitä jää maahan. Asiantuntijoiden mukaan ei ole biologisesti eikä yhteiskunnallisesti järkevää kasvattaa muuttovietittömien sorsien kantaa Suomessa, joten tavoitteena tulee olla kannan pienentäminen.

On hyvä, että muuttovietittömistä sorsista nousee keskustelua, sillä kyseessä on monelle kaupunkilaiselle tärkeä asia. Lintujen ruokinta ei kuitenkaan kuulu Heinolan kaupungin tehtäviin ja sitä ei voida jatkossa enää hoitaa kaupungin työnä. Toimintatapojen muutokseen ovat syynä lintuinfluenssariski sekä asiantuntijoiden ja viranomaisten suositukset. Heinolan kaupungissa ei tällä hetkellä ole tarvetta kieltää sinisorsien ruokintaa, mikäli se tehdään oikein ja sekä kaupunkilaisia että luonnonvaraisia lintukantoja ajatellen sallituilla ruokintapaikoilla. Mikäli asian selkeyttämiseksi on tarpeen, voidaan luonnonvaraisten lintujen ruokinnasta linjata tarkemmin lupa- ja valvontalautakunnassa.

Lisätietoja:

Heinolan kaupungin ympäristötoimi

Tarja Laitinen, vastaava ympäristönsuojelutarkastaja

Cloudmeeting

Äänestystulosraportti

25.01.2024

Äänestystulosraportti

Toimielin
Kokous

Lupa- ja valvontalautakunta
lupa- ja valvontalautakunta 24.01.2024

§ 7

Lintujen, mm. sorsien, talviruokinta

Jaa muutettu päätösehdotus/ Ei vastaehdotus/ Tyhjä

Annettuja ääniä yhteensä	7
Ei äänestänyt	0

Äänet vaihtoehtojen mukaan

Ei	4
Jaa	2
Tyhjä	1

Äänet äänestäjittäin

Laukkanen Sami	Ei
Ronkainen Anne	Ei
Aalto Liisa	Ei
Simpanen Sallamaari	Ei
Saari Henri	Jaa
Väli-Torala Tapio	Jaa
Salmela Marko	Tyhjä

Cloudmeeting

Äänestystulosraportti

30.01.2024

Äänestystulosraportti

Toimielin
Kokous

Kaupunginhallitus
kaupunginhallitus 29.01.2024

§ 22

Lintujen, mm. sorsien, talviruokinta

Jaa kj esitys/ Ei muutosesitys Karppinen, kohta 3/ Tyhjä

Annettuja ääniä yhteensä	9
Ei äänestänyt	1

Äänet vaihtoehtojen mukaan

Jaa	6
Ei	2
Tyhjä	1

Äänet äänestäjittäin

Karppinen Sanna	Ei
Ruuth Jarmo	Ei
Väli-Torala Venla	Jaa
Wafin Fuat	Jaa
Rajajärvi Jouko	Jaa
Huvinen Kimmo	Jaa
Mäentalo Mika	Jaa
Lehtimäki Kirsi	Jaa
Endén Hanna-Liisa	Tyhjä
Kekkonen Kauko	(Ei äänestänyt)

29.01.2024

Äänestystulosraportti

Toimielin Kaupunginhallitus
Kokous kaupunginhallitus 29.01.2024

§ 22 Lintujen, mm. sorsien, talviruokinta**Jaa kj esitys/ Ei muutosesitys Karppinen, kohta 3/ Tyhjä**

Annettuja ääniä yhteensä	9
Ei äänestänyt	1

Äänet vaihtoehdoittain

Jaa	6
Ei	2
Tyhjä	1

Äänet äänestäjittäin

Karppinen Sanna	Ei
Ruuth Jarmo	Ei
Väli-Torala Venla	Jaa
Wafin Fuat	Jaa
Rajajärvi Jouko	Jaa
Huvinen Kimmo	Jaa
Mäentalo Mika	Jaa
Lehtimäki Kirsi	Jaa
Endén Hanna-Liisa	Tyhjä
Kekkonen Kauko	(Ei äänestänyt)

Cloudmeeting

Äänestystulosraportti

05.02.2024

Äänestystulosraportti

Toimielin
Kokous

Valtuusto
valtuusto 05.02.2024

§ 11

Lintujen, mm. sorsien, talviruokinta

Kohta 3: Jaa kh esitys/ Ei Karppisen vastaesitys /
Tyhjä

Annettuja ääniä yhteensä 43
Ei äänestänyt 0

Äänet vaihtoehdoin

Jaa 22
Ei 20
Tyhjä 1

Äänet äänestäjittäin

Saittakari Seija	Ei
Qvintus Esa	Ei
Simpanen Sallamaari	Ei
Ruuth Jarmo	Ei
Vesikko Tuomo	Ei
Aalto Liisa	Ei
Karppinen Sanna	Ei
Kuusela Ville-Matti	Ei
Kekkonen Kauko	Ei
Riikonen Pirjo	Ei
Tiainen Erika	Ei
Erkkilä Timo	Ei
Tähkänen Juha	Ei
Pynnönen Kai	Ei
Leppälä Mika	Ei
Gustafsson Jade	Ei
Vuorenniemi Jouko	Ei
Salonen Harri	Ei
Arifullen Teppo	Ei
Heino Marko	Ei
Saari Henri	Jaa

Rautkoski Mikko	Jaa
Bonden Aimo	Jaa
Lehmusvuori Taisto	Jaa
Hallikas Mikko	Jaa
Väli-Torala Venla	Jaa
Järvinen Kaija	Jaa
Jaakkola Ilkka	Jaa
Kantanen Pekka	Jaa
Varjo Niina	Jaa
Väli-Torala Tapio	Jaa
Vastamäki Jari	Jaa
Heinonen Minna	Jaa
Kallio Sari	Jaa
Mäentalo Mika	Jaa
Huvinen Kimmo	Jaa
Riutta Heimo	Jaa
Koponen Sanna	Jaa
Lehtimäki Kirsi	Jaa
Rajajärvi Jouko	Jaa
Kosonen Esa	Jaa
Salminen Sami	Jaa
Endén Hanna-Liisa	Tyhjä

05.02.2024

Äänestystulosraportti

Toimielin Valtuusto
Kokous valtuusto 05.02.2024

§ 11 Lintujen, mm. sorsien, talviruokinta**Kohta 3: Jaa kh esitys/ Ei Karppisen vastaesitys / Tyhjä**

Annettuja ääniä yhteensä 43
Ei äänestänyt 0

Äänet vaihtoehdittain

Jaa 22
Ei 20
Tyhjä 1

Äänet äänestäjittäin

Saittakari Seija	Ei
Qvintus Esa	Ei
Simpanen Sallamaari	Ei
Ruuth Jarmo	Ei
Vesikko Tuomo	Ei
Aalto Liisa	Ei
Karppinen Sanna	Ei
Kuusela Ville-Matti	Ei
Kekkonen Kauko	Ei
Riikonen Pirjo	Ei
Tiainen Erika	Ei
Erkkilä Timo	Ei
Tähkänen Juha	Ei
Pynnönen Kai	Ei
Leppälä Mika	Ei
Gustafsson Jade	Ei
Vuorenniemi Jouko	Ei
Salonen Harri	Ei
Arifullen Teppo	Ei
Heino Marko	Ei
Saari Henri	Jaa
Rautkoski Mikko	Jaa
Bonden Aimo	Jaa
Lehmusvuori Taisto	Jaa
Hallikas Mikko	Jaa
Väli-Torala Venla	Jaa
Järvinen Kaija	Jaa
Jaakkola Ilkka	Jaa
Kantanen Pekka	Jaa
Varjo Niina	Jaa
Väli-Torala Tapio	Jaa
Vastamäki Jari	Jaa
Heinonen Minna	Jaa
Kallio Sari	Jaa
Mäentalo Mika	Jaa
Huvinen Kimmo	Jaa
Riutta Heimo	Jaa
Koponen Sanna	Jaa
Lehtimäki Kirsi	Jaa
Rajajärvi Jouko	Jaa
Kosonen Esa	Jaa
Salminen Sami	Jaa
Endén Hanna-Liisa	Tyhjä

